

Pradžia>Šeimos teisė ir paveldėjimas>Paveldėjimas>Teisių in rem pritaikymas

Teisių in rem pritaikymas

Vengrija

1 Kokios teisės in rem galėtų kilti iš paveldėjimo pagal šios valstybės narės teisę?

1) Nuosavybė

Įpėdinis įgyja turto nuosavybę automatiškai, mirus testatoriui. Turtas yra mirus testatoriui neišnykstančių mirusiojo teisių, materialaus turto, reikalavimų ir prievolių suma jo mirties dieną. Vengrijos teisėje visa tai yra savaime suprantama; beje, Civilinio kodekso nuostatose dėl paveldėjimo teisės sąvokos „mirusiojo turtas“ ir „turtas“ vartojamos sinonimiškai. Turtas yra ne kas kita kaip materialus turtas, teisė arba reikalavimas (Civilinio kodekso 8:1 straipsnis). Turtas yra visų šių objektų suma. Konkrečios testamentinės išskirtinės (lot. *legatum vindicationis*) atveju testamentinės išskirtinės gavėjas įgyja (tiesiai iš mirusiojo) nuosavybės teisę į testamentinę išskirtinę paliktą turtą.

2) Uzufruktas

Pagal Vengrijos teisę, jeigu mirusysis paliko palikuonių ir pergyvenusį sutuoktinį (paveldėjimo pagal įstatymą atveju), pergyvenęs sutuoktinis visą gyvenimą turi uzufrukto teisę į tam tikrą palikėjo turtui priklausančią turtą, t. y.:

į būstą, kuriame ji(s) kartu gyveno su palikėju, ir

į būsto įrangą bei reikmenis (Civilinio kodekso 7:58 straipsnio 1 dalies a punktas).

Bendrosios uzufrukto normos pagal civilinę teisę analogiškai taikomos pergyvenusio sutuoktinio uzufrukto teisės („našlio teisės“) esmei (Civilinio kodekso XXX skyrius). Uzufruktas yra viena iš vadinamųjų ribotų daiktinių teisių. Uzufruktorius gali turėti, naudoti, eksploatuoti kito asmens nuosavybės teise turimą turtą ir gauti iš jo pajamas. Pasikeitus savininkui, uzufruktoriaus teisės išlieka (Civilinio kodekso 5:147 straipsnio 1 ir 2 dalys).

Testatorius uzufrukto teisės į turtą taip pat gali nustatyti testamentu.

2 Ar šios teisės in rem įregistruojamos teisių į nekilnojamąjį ar kilnojamąjį turtą registre ir, jei taip, ar toks įregistravimas privalomas? Kuriame registre (-uose) jos įregistruojamos ir kokie yra įregistravimo reikalavimai ir tvarka?

Paminėtos teisės yra išvardytos nekilnojamojo turto registre (arba kituose viešuosiuose registruose). Įrašyti šias teises į registrą privaloma.

Jeigu įvykus paveldėjimui atsiranda nuosavybės teisė ar uzufruktas, paveldėjimo patvirtinimo procesą Vengrijoje atliekantis notaras kreipiasi į nekilnojamojo turto registrą arba bet kurio kito turto registrus tvarkančią nacionalinę instituciją, kad šios teisės būtų įregistruotos. Tokiais atvejais notaras nusiunčia šiai institucijai paveldėjimo patvirtinimą (jam įsigaliojus) 2010 m. Įstatymo XXXVIII dėl paveldėjimo patvirtinimo proceso (*hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. tv.*) 91 straipsnio 2 dalis). Notaro suteiktas paveldėjimo patvirtinimas yra registracijos pagrindas.

Kita vertus, jeigu paveldėjimo patvirtinimo procesas buvo atliktas kitoje valstybėje narėje, naudos gavėjas (įpėdinis, testamentinės išskirtinės gavėjas) turi pats imtis veiksmų, kad atitinkama teisė būtų įregistruota. Tokiais atvejais jis arba ji turėtų pateikti registracijos prašymą tiesiogiai Vengrijos institucijai, kuri tvarko atitinkamą registrą (pvz., žemės registrą).

Pagrindiniai viešieji registrai, kuriuose nurodyta konkretaus turto nuosavybė, yra šie:

– nekilnojamojo turto registras

tvarko: žemės registras

registro objektas: nekilnojamas turtas

teisės normos: 1997 m. Įstatymas CXLI dėl nekilnojamojo turto registracijos (vengr. *az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI törvény*) (žr. įstatymo 16 straipsnį)

– Nacionalinis orlaivių registras (vengr. *Magyarország Légijármű Lajstroma*)

tvarko: Nacionalinės transporto institucijos aviacijos tarnyba (vengr. *Nemzeti Közlekedési Hatóság Légügyi Hivatala*)

registro objektas: civiliniai orlaiviai

teisės normos:

1995 m. Įstatymo XCVII dėl oro transporto (vengr. *a légiközlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény*) 12 straipsnis

1995 m. lapkričio 30 d. Vyriausybės nutarimo Nr. 141/1995, kuriuo įgyvendinamas 1995 m. Įstatymas XCVII (vengr. *Korm. rendelet a légi közlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény végrehajtásáról*) dėl oro transporto (*a légiközlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény*), 5 straipsnis

– laivų registras

tvarko: Nacionalinės plėtros ministerija ir Budapešto metropolinės valdžios tarnyba kaip laivybos institucijos

registro objektas: laivai (plaukiojantys įrenginiai, konstrukcijos ir įranga, tinkami vandens transportui, darbui ant vandens ir susijusios veiklos vykdymui)

teisės normos:

2000 m. Įstatymo XLII dėl vandens transporto (vengr. *a víziközlekedésről szóló 2000. évi XLII. törvény*) 7–15 straipsniai ir ypač 11 straipsnio 3 dalis

2000 m. lapkričio 29 d. Vyriausybės nutarimas Nr. 198/2000 dėl laivų registracijos (vengr. *az úszólétesítmények lajstromozásáról szóló 198/2000. Korm. rendelet*)

– transporto priemonių registras

tvarko: Vidaus reikalų ministerija (valstybės pavaldžioji ministerija, atsakinga už registrus) – kelių transporto registravimo įstaiga

registro objektas: kelių transporto priemonės

teisės normos:

1999 m. Įstatymas LXXXIV dėl kelių transporto registracijos įrašų (vengr. *közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény*), ypač 9 straipsnis

– verslo subjektų registras:

tvarko: apygardų teismai kaip registracijos teismai

registro objektas: verslo subjektai (verslo subjektas yra juridinis subjektas, jį įregistruojant verslo subjektų registre sukurtas verslo veiklai komerciniu pagrindu vykdyti (tai, be kita ko, yra įmonės, kooperatinės bendrovės, užsienio įmonių padaliniai Vengrijoje, Europos ekonominių interesų grupės, Europos kooperatinės bendrovės, individualios įmonės ir kt.)

teisės normos: 2006 m. Įstatymas V dėl viešos įmonių informacijos, įmonių registracijos ir likvidavimo procesų (vengr. *a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény*), ypač 24–25 straipsniai.

3 Kokios pasekmės yra siejamos su teisių in rem įregistravimu?

1) Nuosavybės registracija

Apskritai nekilnojamojo turto nuosavybę pagal Vengrijos teisę galima įgyti tik ją įregistruojant nekilnojamojo turto registre; kitaip tariant, nuosavybės registracija nekilnojamojo turto registre turi steigiamąjį poveikį (sukuriama teisė) (registracijos principas).

Tačiau kai kuriais atvejais teisės aktuose numatytos išimtys: viena išimtis yra paveldėjimas. Vengrijos teisėje paveldėjimui taikomas *ipso jure* principas. Tai reiškia, kad įpėdinis palikimo atsiradimo momentu įgyja turtą vien dėl teisės aktų poveikio – nebūtina priimti palikimo ar atlikti kokio nors kito teisinio veiksmo (Civilinio kodekso 7:87 straipsnis). Taigi, paveldėjimo atveju nuosavybę įpėdinis įgyja palikimo atsiradimo, arba palikėjo mirties, momentu. Todėl paveldėjimo būdu įgytos nuosavybės registracija nekilnojamojo turto registre turi tik *konstatuojamąjį poveikį*. Ta pati nuostata taikoma turto įgijimui pagal konkrečią testamentinę išskirtinę (lot. *legatum per vindicationem*).

Kadangi paveldėjimas įvyksta *ipso jure*, nuosavybės teisės į kitą turtą įregistravimas viešuosiuose registruose taip pat turi konstatuojamąjį poveikį, jeigu turtas naujam savininkui pereina paveldėjimo būdu.

2) Uzufrukto registracija

Pergyvenusio sutuoktinio uzufrukto teisė (našlio teisė) kyla pagal įstatymą. Atsižvelgiant į tai, uzufrukto įregistravimas nekilnojamojo turto registre (panašiai kaip ir paveldėjimu įgytos nuosavybės įregistravimas) turi konstatuojamąjį poveikį; taigi, pati teisė įregistravimu nesukuriama.

Pagal Civilinio kodekso 5:146 straipsnio 2 dalį, jeigu pagal teisės aktus atsirandantis uzufruktas nekilnojamojo turto registre neįregistruojamas, šią teisę galima apginti tik prieš nesažiningą turto įgijėją arba prieš turtą neatlygintinai įgijusį asmenį. Todėl siekiant, kad uzufruktoriaus teisė į nekilnojamąjį turtą pagal civilinę teisę būtų visapusiškai ginama, nekilnojamojo turto registre ją reikia įregistruoti net ir tuo atveju, jeigu ši teisė atsirado pagal įstatymą (o ne buvo sukurta registracijos būdu).

4 Ar yra nustatytos specialios taisyklės ir tvarka, skirtos teisės in rem, į kurią asmuo turi teisę pagal paveldėjimui taikytiną teisę, pritaikymui, jeigu valstybės narės, kurioje remiamasi teise, teisėje tokia teisė in rem nėra žinoma?

Taip.

Jeigu paveldėjimu suinteresuotas naudos gavėjas (pavyzdžiui, įpėdinis arba testamentinės išskirtinės gavėjas) nori Vengrijoje apginti iš paveldėjimo kylančią daiktinę teisę, kuri pagal Vengrijos teisės aktus dėl nekilnojamojo turto registro (arba, konkrečiais atvejais – dėl kitų registrų) nėra leidžiama, atskirame procese atliekamas reglamento 31 straipsnyje nurodytas veiksmas (pritaikoma daiktinė teisė). Tai žinoma kaip „pritaikymo procesas“, reglamentuojamas 2015 m. Įstatymu LXXI.

Pritaikymo procesas yra ne ginčo tvarka vykdomas procesas, priklausantis teismų kompetencijai. Kadangi reglamento 31 straipsnio taikymui reikalingos specialios ekspertinės žinios, tik vienas teismas (Budapešte veikiantis Budos centrinis apylinkės teismas (vengr. *Budai Központi Kerületi Bíróság*)) atlieka pirmosios instancijos teismo funkcijas visoje Vengrijos teritorijoje. Šis teismas sprendžia, kokią kitą teisę galima įregistruoti vietoje atitinkamos užsienio teisės (arba į Vengrijos teisėje žinomą teisę pagal jos esmę ir paskirtį panašiausią lygiavertę teisę). Teismo sprendimas prašymą pateikusiam asmeniui yra privalomas.

Paveldėjimu suinteresuotas asmuo (pvz., įpėdinis arba testamentinės išskirtinės gavėjas) pats, kaip prašymą teikiantis asmuo, šio pritaikymo proceso neinicijuoja. Teismo procese kaip prašymą teikiantis asmuo dalyvauja viešąjį registrą (pvz., žemės registrą) tvarkanti institucija, kurioje vykdomas registravimo procesas (pagrindinis procesas).

Proceso eigoje teismas išnagrinėja užsienio teisės aktus, susijusius su atitinkama užsienio teise. Teismas nepriklausomai užtikrina, kad būtų įsitikinta užsienio teisės pobūdžiu, tačiau taip pat gali paraginti paveldėjimu suinteresuotą asmenį pridėti savo turimą informaciją ir dokumentus, iš kurių būtų galima spręsti apie užsienio teisės turinį.

Priešingu atveju teismas priima sprendimą remdamasis tik dokumentais ir nerenka jokių kitų įrodymų (pavyzdžiui, liudytojų parodymų).

Ir prašymą pateikęs asmuo (atitinkamą registrą tvarkanti institucija), ir paveldėjimu suinteresuotas asmuo gali apskųsti Budos centrinio apylinkės teismo sprendimą. Apeliacinis skundas turi būti adresuojamas apygardos teismui ir pateikiamas sprendimą priėmusiam teismui. Apeliacinį skundą nagrinėja Budapešto-sostinės apygardos teismas.

Šio proceso išlaidas padengia paveldėjimu suinteresuotas asmuo, kuris turi pats jas sumokėti pagrindiniame procese (t. y. procese, kuris vykdomas registrą tvarkančioje institucijoje).

Paskutinis naujinimas: 15/01/2024

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.